บทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ : ของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

The Roles of a Local Administrative Organization Toward Conserving and Promoting the Local Wisdom Regarding the Making of Ancient Candles A Case Study of Det Udom City Municipality, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province

วีระพงษ์ ไชยเดช*

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40000

E-mail: Chaiyadet999@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเดชอุดม ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ช่างทำเทียน จำนวน 30 คน

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ ด้านนโยบาย มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยกันถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ประกาศยกย่องเชิดชูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริมการสร้างทัศนคติความรู้และความเข้าใจว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสมบัติของทุกคน ด้านขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนระหว่างดำเนินงานและขั้นตอนหลังดำเนินงานการทำเทียนโบราณ มีการประชุมวางแผนกำหนดทิศทางในการจัดทำเทียนโบราณ การประชาสัมพันธ์ การจัดเตรียมสถานที่เพื่อเป็นสถานที่จัดทำเทียนโบราณจัดหาสถานที่แสดงโชว์ต้นเทียนโบราณ ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนระหว่างดำเนินงานและขั้นตอนหลังดำเนินงานการทำเทียนโบราณ ประชาชนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำเทียนโบราณ งบประมาณที่เทศบาลเมืองเดชอุดมอุดหนุน ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เทียนโบราณวัสดุส่วนใหญ่จัดทำมาจากวัสดุธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ทำให้การเก็บรักษาไว้ให้ผู้คนดูไม่ได้นาน แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณ ให้มีการเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกว้างขวางโดยการอาศัยสื่อมวลชนในทุกรูปแบบ ให้มีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงเทียนโบราณ และควรรณรงค์ให้มีการถ่ายทอดวิธีการทำเทียนโบราณให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

คำสำคัญ: การส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำเทียนโบราณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The research aims to study the roles of a local administrative organization (LAO), problems and obstacles as well as to investigate the approaches to conserve and to promote the local wisdom regarding the making of ancient candles in Det Udom city municipality, Det Udom District, Ubon Ratchathani province. The research instrument used for data collection was in-depth interviews and the target group consisted of 30 persons including local administrators, officers of Det Udom city municipality, community leaders, community committees, candle carvers.

According to the research, the roles of LAO toward conserving and promoting the local wisdom in term of policy can be divided into three major processes as follows: 1) the policy process was found that there was a support for people in community to transfer a local Thai wisdom, and to pay respect to the philosopher of the local wisdom, and there was an establishment of the local wisdom center as a source of knowledge in community. Moreover, it was also found that the attitudes, knowledge and understanding about the local wisdom were fostered among local people as they belonged to everyone. To the process of pre-operation covering the in-between operation and the post-operation of ancient candle making, a meeting was held in order to direct the approach of ancient candle making. Additionally, it also included the making of public relations, the preparing of locations for making the ancient candle, and the preparing of exhibition. As for the problems and obstacles of preparation, it was found that the steps of in-between operation and post-operation of ancient candle making result in the local people did not realized the importance of ancient candle making, and the budget supported by Det Ubom city municipality was not sufficient to drive the project. Moreover, the most materials came from natural resources, so that they could not be kept for long time.

The approaches of conservation and promotion of local wisdom in term of ancient candle making, the local wisdom should be disseminated widely via all kinds of mass media. Moreover, there should be an exhibition of ancient candle making to promote the long-history wisdom to the next generation.

Keywords: Promotion, Local Wisdom, the Making of Ancient Candle, Local Government

บทนำ

ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นอีกหนึ่งประเพณีในประเทศไทย ที่สืบทอดเรื่องราวมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในสมัยก่อนงานแห่เทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานีไม่ได้จัดงานใหญ่โตอย่างทุกวันนี้ แต่จะเป็นการร่วมกันบริจาคและแบ่งปันเทียนจากชาวบ้านทุกครัวเรือนนำมาติดกับลำไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ตามรอยต่อจากนั้นนำกระดาษสีเงินสีทองตัดเป็นลายฟันปลามาปิดทับรอยต่อ ฐานของต้นเทียนใช้ไม้ตีเป็นแผ่นเรียบ นับเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มที่ ในสมัยนั้นใช้เกวียน หรือพาหนะล้อเลื่อนใช้วัวหรือคนลากจูงนำไปถวายที่วัด พร้อมกับเครื่องไทยธรรม ไทยทานอื่นๆ พร้อมรับศีลรับพรจากพระสงฆ์แล้วก็กลับบ้าน ไม่มีการแข่งขันประชันกันเหมือนสมัยนี้ (เดลินิวส์ 2557) การทำเทียนพรรษาของชาวบ้านแต่ละคุ้มในระยะแรกนี้ จะเป็นเทียนที่สามารถจุดใช้งานได้จริง มีขนาดเท่ากับต้นไผ่ (เพราะใช้ต้นไผ่เป็นเบ้าหลอม) บางคุ้มก็จะเท่ากับต้น

กล้วย แล้วแต่ว่าคุ้มไหนจะหาเบ้าหลอมและหาขี้ผึ้งได้มากน้อยแค่ไหน ผิวต้นเทียนจะเรียบมันไม่มีลวดลาย แต่จะแต่งต้นเทียนโดยใช้กระดาษสีตัดเป็นเส้นหรือเป็นลวดลาย แล้วนำมาพันรอบต้นเทียนหรือติดกับต้นเทียนเป็นกลุ่มลวดลายต่างๆ บางคุ้มก็จะใช้วิธีนำเทียนเล่มเล็กๆ มามัดรวมกันให้เป็นเทียนต้นใหญ่ หรือบางครั้งประหยัดเงินค่าเทียนก็จะใช้ไม้กลมๆ หรือไม้เสาทำเป็นแกนแล้วนำเทียนมัดรอบแกนเสา ตกแต่งด้วยกระดาษเพื่อไม่ให้เห็นเชือกที่มัดระยะหลังเวลาผ่านมาร้อยกว่าปีต้นเทียนพรรษามีรูปแบบที่สวยงามและดูมีมิติมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยฝีมือและหัวคิดของชาวบ้านที่เป็นช่างทำเทียนและออกแบบทำให้ประเพณีแห่เทียนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักระดับโลกเพราะยิ่งใหญ่สวยงามวิจิตรตระการตา จนแทบจะไม่มีเค้าเทียนพรรษาโบราณต้นแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ ก็เพื่อสร้างภาพให้งานแห่เทียนพรรษาอุบลฯ ยิ่งใหญ่ ตื่นตาตื่นใจ ผู้คนหลั่งไหลมาชมอีกประการหนึ่ง เพื่อจะประชันขันแข่งกับเทียนพรรษาที่โคราช ซึ่งใหญ่โตขึ้นทุกปี จังหวัดอุบลราชธานี จึงลดความใหญ่อลังการลงสู่ต้นแบบ โดยมีหลักการว่า "เทียนโบราณต้นแบบ คือ แก่นแท้ของเทียนพรรษา ความใหญ่โตอลังการ คือ กระพี้ที่อยู่ภายนอก "โดยยึดหลักที่ว่า" จะดูเทียนใหญ่ไปดูที่โคราช จะดูเทียนนักปราชญ์ดูที่อุบลราชธานี" ในการทำเทียนประเภทโบราณของแต่ละคุ้มวัดในชุมชนเทศบาลเมืองเดชอุดมนั้น ทางเทศบาลได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านเงินทุนอุดหนุนให้แก่แต่ละคุ้มวัดในการทำเทียนประเภทโบราณ และทางเทศบาลเมืองเดชอุดมได้จัดให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านทักษะการฝึกงานฝีมือประเภทงานใบตองให้กับชุมชนและนักเรียนผู้ที่สนใจเพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีความรู้ความชำนาญในงานประดิษฐ์งานฝีมือ และได้ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและใช้ในการประดิษฐ์งานเทียนประเภทโบราณได้อีกด้วย นอกจากนี้ทางเทศบาลเมืองเดชอุดมยังคอยเป็นผู้ประสานงานคอยดูแลต้นเทียนประเภทโบราณทั้งสามต้นที่ส่งเข้าประกวดในระดับจังหวัดอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสมัคร การนำส่งต้นเทียนประเภทโบราณทั้งสามต้นเดินทางเข้ามาในตัวจังหวัด การจัดที่พักและอาหารสำหรับผู้ติดตามดูแลต้นเทียนซึ่งจะเป็นช่างเทียนและชุมชนทำเทียนที่มาดูแลต้นเทียนในงานประเพณีงานแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และจัดให้พนักงานของทางเทศบาลคอยดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับช่างเทียนและผู้ติดตามเทียนให้ด้วย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามาอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนพรรษาแบบโบราณ และมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ของการเข้ามาอนุรักษ์และส่งเสริมการทำเทียนโบราณ พร้อมทั้งศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ ของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาถึงความประณีตสวยงามของเทียนพรรษาโบราณในเขตเทศบาลเมืองเดชอุดม อีกทั้งเพื่อให้การทำเทียนโบราณคงอยู่คู่กับท้องถิ่นตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ

2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเดชอุดม ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ช่างทำเทียน จำนวน 30 คน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้

ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเดชอุดม 2) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ นำมาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณที่มีอยู่ให้คงอยู่ต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ ในหลายประเด็น ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ด้านนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบทบาทในการส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยกันถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการประกาศยกย่องเชิดชูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่องและขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง มีการส่งเสริมการสร้างทัศนคติความรู้และความเข้าใจว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสมบัติของทุกคนและจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานให้ประชาชนเข้าใจซึ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ ของเทศบาลเมืองเดชอุดม การสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยกันถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างค่านิยมจิตสำนึกการรักษาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ มงคล รัตนพันธุ์ (2555) ที่พบว่า กลยุทธ์ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา ได้มุ่งเน้นพัฒนากลยุทธ์ เพื่อตอบสนองเป้าหมายที่กำหนดว่าสงขลาเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ของประเทศไทย จึงได้มีกลยุทธ์ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพทุกๆด้าน จำนวน 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมการศึกษาวิจัย กลยุทธ์การผลิตสื่อออนไลน์ กลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชน กลยุทธ์การสร้างค่านิยมและจิตสำนึก กลยุทธ์การสร้างรายได้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการวิจัยในด้าน การสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการส่งเสริมการสร้างทัศนคติความรู้และความเข้าใจว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสมบัติของทุกคนและจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน บทบาทในการจัดทำเทียนโบราณ

ขั้นตอนการเตรียมการ มีบทบาทเพื่อให้คนในชุมชนรับทราบและเข้าร่วมในการจัดทำเทียน มีการจัดหาสถานที่เพื่อเป็นสถานที่ในการจัดทำเทียนโบราณของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเดชอุดม ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์บุคลากร และงบประมาณในการจัดทำเทียนโบราณ

ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงานมีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อเป็นสถานที่จัดทำเทียนโบราณร่วมมือร่วมใจตกแต่งเทียนโบราณและตกแต่งขบวนรถแห่ เข้าร่วมฟ้อนลำในขบวนแห่เทียนโบราณ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเทียนโบราณ เช่น ใบตองกล้วย ขี้ผึ้ง เทียน เป็นต้น และสนับสนุนงบประมาณด้านอาหารและเครื่องดื่มแก่ประชาชนที่เข้าร่วมจัดทำเทียนโบราณ

ขั้นตอนหลังการดำเนินการ จัดหาสถานที่โชว์ต้นเทียนโบราณ เพื่อให้คนในชุมชนและคนต่างชุมชน ได้เยี่ยมชมความงดงามของต้นเทียนโบราณและให้บุคคลที่สนใจในการทำเทียนโบราณได้ศึกษาเพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคของการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ ในหลายประเด็น ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนการเตรียมการปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมงานจัดทำเทียนโบราณ คือ ประชาชนในชุมไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำเทียนโบราณ และการจัดหาแหล่งงบประมาณเพื่อมาสนับสนุนการจัดทำเทียนโบราณไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเท่าที่ควร ส่งผลให้งบประมาณในการดำเนินงานจัดทำเทียนโบราณไม่เพียงพอ

ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของขั้นตอนระหว่างการดำเนินงานจัดทำเทียนโบราณ คือ กำลังใจของช่างทำต้นเทียนโบราณที่ผ่านมาช่างทำต้นเทียนไม่ได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐ และงบประมาณที่เทศบาลเมืองเดชอุดมอุดหนุนการจัดทำเทียนโบราณ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอีกทั้งคนหนุ่มสาวสมัยใหม่ไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณประกอบกับช่างผู้ทำเทียนที่มีฝีมือเชี่ยวชาญในด้านการทำเทียนโบราณได้ถึงแก่กรรม ส่วนช่างที่มีชีวิตอยู่ก็มีอายุมากแล้ว บางคนมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ฉะนั้นจะต้องให้ความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณให้กับคนรุ่นหลังไว้เพื่ออนุรักษ์สืบสานในอนาคตต่อไป

ขั้นตอนหลังการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของขั้นตอนหลังการดำเนินงานจัดทำเทียนโบราณ คือ เทียนโบราณวัสดุส่วนใหญ่จัดทำมาจากวัสดุธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เช่น ใบตองกล้วย ทำให้การเก็บรักษาไว้ให้ผู้คนดูไม่ได้นาน และไม่มีสถานที่เก็บเทียนโบราณที่มิดชิด ส่งผลให้เทียนโบราณโดนแสงแดดแล้วเทียนละลายและวัสดุแห้งกรอบพังเสียหายภายใน 2 สัปดาห์ รางวัลของการประกวดเทียนโบราณยังไม่คุ้มกับค่าการลงทุนในการจัดทำเทียนโบราณ จึงส่งผลให้หน่วยงานต่างๆไม่สนใจในการสนับสนุนและช่างผู้เชี่ยวชาญด้านการทำเทียนโบราณก็ไม่อยากทำ

3. แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณ ของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในหลายประเด็น ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. เทศบาลเมืองเดชอุดม ควรมีการเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณอย่างกว้างขวาง โดยการอาศัยสื่อมวลชนในทุกรูปแบบ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ ทางอินเตอร์เน็ต เอกสารแผ่นพิมพ์ เสียงตามสาย ฯลฯ

2. เทศบาลเมืองเดชอุดม ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเทียนโบราณให้มากกว่านี้ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์

3. ให้มีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงเทียนโบราณ เพื่อให้ชุมชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญความงดงามของเทียนโบราณ ในการจัดงานประเพณีหรือวันสำคัญ

4. รณรงค์ให้มีการถ่ายทอดวิธีการทำเทียนโบราณให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในชุมชนซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นเศรษฐกิจของชุมชนได้ หากมีการส่งเสริม อนุรักษ์อย่างจริงจัง

6. พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ ที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นมาเองให้ดียิ่งขึ้นโดยการประยุกต์กับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างระมัดระวัง

7. ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ ผ่านหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น และตั้งองค์กรดูแลพัฒนา จัดระบบการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ มิให้ถูกลอกเลียนแบบโดยการจดสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์

8. สร้างค่านิยมให้คนในชุมชน เห็นคุณค่าหวงแหน และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ

9. เทศบาลเมืองเดชอุดม ควรมีการเปิดสอนการทำต้นเทียนประเภทต่างๆในวงกว้าง

10. ควรมีการเก็บรักษาเทียนพรรษาหลังจากเสร็จสิ้นขบวนการแห่เทียนไว้ในที่เหมาะสม

แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณ ของเทศบาลเมืองเดชอุดม มีความต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมการทำเทียน

โบราณโดยการหาแหล่งพื้นที่ในการอนุรักษ์ เช่นการจัดตั้งศูนย์เพื่อจัดแสดงหรือเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่งดงามและประชาชนในชุมชนรักและหวงแหน ซึ่งสอดคล้องกับสุพจน์ ดอกลำเจียก (2553) ที่พบว่า แนวทางในการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา คือ ควรมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้านอย่างกว้างขวาง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงของลิเกพื้นบ้าน เพื่อให้ชุมชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ ความงดงามของศิลปวัฒนธรรม รณรงค์ให้มีการถ่ายทอดลิเกพื้นบ้านให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อมิให้ลิเกพื้นบ้านหายไปจากท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะการแสดง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นศิลปกรรมเพื่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้อง ในด้านมีความต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมการทำเทียนโบราณโดยการตั้งศูนย์เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเทียนโบราณและหาแหล่งพื้นที่ในการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไว้

สรุปผลการวิจัย

บทบาทของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ สรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คนในชุมชนช่วยกันถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยมีการประกาศยกย่องเชิดชูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง และขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างทัศนคติความรู้และความเข้าใจว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสมบัติของทุกคน ขั้นตอนการเตรียมการ มีบทบาทในการประชุมวางแผนกำหนดทิศทางในการจัดทำเทียนโบราณ การประชาสัมพันธ์การจัดทำเทียนโบราณเพื่อให้คนในชุมชนรับทราบและเข้าร่วมในการจัดทำเทียน มีการจัดหาสถานที่เพื่อเป็นสถานที่ในการจัดทำเทียนโบราณของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเดชอุดม ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณในการจัดทำเทียนโบราณ ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงานมีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อเป็นสถานที่จัดทำเทียนโบราณ ร่วมมือร่วมใจตกแต่งเทียนโบราณและตกแต่งขบวนรถแห่ เข้าร่วมฟ้อนลำในขบวนแห่เทียนโบราณ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเทียนโบราณ ขั้นตอนหลังการดำเนินการ จัดหาสถานที่โชว์ต้นเทียนโบราณ เพื่อให้คนในชุมชนและคนต่างชุมชน ได้เยี่ยมชมความงดงามของต้นเทียนโบราณ และให้บุคคลที่สนใจในการทำเทียนโบราณได้ศึกษา เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคของการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนโบราณ ในหลายประเด็น ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ ขั้นตอนการเตรียมการคือ ประชาชนในชุมไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำเทียนโบราณ และการจัดหาแหล่งงบประมาณเพื่อมาสนับสนุนการจัดทำเทียนโบราณไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเท่าที่ควร ส่งผลให้งบประมาณในการดำเนินงานจัดทำเทียนโบราณไม่เพียงพอ ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงานคือ กำลังใจของช่างทำต้นเทียนโบราณที่ผ่านมาช่างทำต้นเทียนไม่ได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่เป็นฟันเฟืองสำคัญของการประดิษฐ์ต้นเทียนโบราณ ทางเทศบาลเมืองเดชอุดมต้องเข้ามารับทราบปัญหาแล้วนำมาบูรณาการแก้ปัญหาร่วมกัน และงบประมาณที่เทศบาลเมืองเดชอุดมอุดหนุนการจัดทำเทียนโบราณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอีกทั้งคนหนุ่มสาวสมัยใหม่ไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะอันเก่าแก่มานานของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพอื่นในต่างถิ่น จึงทำ

ให้เริ่มห่างไกลใน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้การสืบทอดภูมิปัญญาที่แท้จริงมันไม่เกิด ประกอบกับช่างผู้ทำเทียนที่มีฝีมือเชี่ยวชาญในด้านการทำเทียนโบราณได้ถึงแก่กรรม ส่วนช่างที่มีชีวิตอยู่ก็มีอายุมากแล้ว บางคนมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ฉะนั้นจะต้องให้ความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณให้กับคนรุ่นหลังไว้เพื่ออนุรักษ์สืบสานในอนาคตต่อไป ขั้นตอนหลังการดำเนินการ คือ เทียนโบราณวัสดุส่วนใหญ่จัดทำมาจากวัสดุธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เช่น ใบตองกล้วย ทำให้การเก็บรักษาไว้ให้ผู้คนดูไม่ได้นาน และไม่มีสถานที่เก็บเทียนโบราณที่มิดชิด ส่งผลให้เทียนโบราณพังเสียหายภายใน 2 สัปดาห์

3. แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณ ของเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ให้เทศบาลเมืองเดชอุดม มีการเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการอาศัยสื่อมวลชนในทุกรูปแบบ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเทียนโบราณให้มากกว่านี้ ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงเทียนโบราณ รณรงค์ให้มีการถ่ายทอดวิธีการทำเทียนโบราณให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณผ่านหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น และตั้งองค์กรดูแลพัฒนา จัดระบบการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียนโบราณ มิให้ถูกลอกเลียนแบบโดยการจดสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์ อีกทั้งให้มีการเปิดสอนการทำต้นเทียนประเภทต่างๆในวงกว้าง ไม่ใช่เฉพาะแต่ในวงการช่างเทียนเท่านั้น ทางราชการควรเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณในการจัดทำเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดหรือชุมชนให้เพียงพอไม่ควรจะให้เป็นภาระของแต่ละวัดหรือชุมชนเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. คนในชุมชนควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำเทียนโบราณ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมอันงดงามและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2. หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ควรสำรวจความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่างหลากหลาย เพื่อจะได้ทราบถึงทัศนคติ และความคิดเห็นที่หลากหลายของคนในชุมชน และนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด

4. เทศบาลเมืองเดชอุดม ควรเล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งมีการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ธรรมิกบวร อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามทุกท่าน ในการทำการศึกษาอิสระในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เดลินิวส์. 2557. **ตำนานเทียนพรรษาจังหวัดอุบล. 3 สิงหาคม 2555.** ค้นหาเมื่อ 2 สิงหาคม 2557จากhttp://www.dailynews.co.th/Content/Article/69924/ตำนานแห่เทียนพรรษา อุบลฯ+มนต์เสน่ห์อีสานที่ไม่อยากให้เลือนหาย.

มงคล รัตนพันธุ์. **กลยุทธ์ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในเขตเทศบาลนครสงขลา.** รายงานศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

สุพจน์ ดอกลำเจียก. **การส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี**. รายงานศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.